

FOCUS NR. 40

Tijdelijke werkloosheid Covid-19: De redenen van de langzamere herneming van het werk in het Brussels Gewest

DRIES CUYVERS

In maart 2020 ging België op slot om de verspreiding van Covid-19 tegen te gaan en vele bedrijven dienden de deuren te sluiten. Voor vele werknemers werd het onmogelijk hun job uit te oefenen. De federale regering versoepelde ter ondersteuning de mogelijkheid tot het inroepen van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht. Er werd massaal gebruik van gemaakt door de Belgische ondernemingen. Tijdens de strikte lockdown van maart en april maakten de Brusselse ondernemingen minder gebruik van de maatregel in het Brussels Gewest dan de ondernemingen van de twee andere gewesten van het land. Na de eerste versoepelingen en de stapsgewijze heropening van de economie vanaf mei blijkt echter uit de cijfers over de tijdelijke werkloosheid dat loontrekkenden* tewerkgesteld in het Brussels Gewest minder snel het werk hebben hervat. Hoe dit komt, leest u in deze Focus.

Inleiding

Midden maart 2020 ging **België in lockdown** om de Covid-19-pandemie in te dijken: aan de bevolking werd gevraagd zo veel mogelijk thuis te blijven en hele delen van de economische activiteit werden (direct of indirect) stopgezet. Buiten verplichte sluitingen dienden de ondernemingen hun werking te herzien door onder meer voltijds thuiswerk te introduceren en/of sociale afstandsmaatregelen in te voeren binnen het bedrijf voor essentiële activiteiten. Vele werknemers konden echter hun werk niet meer uitvoeren. Deze zaken hebben geleid tot een drastische daling van het arbeidsvolume (het aantal gewerkt uren).

Al snel voerden de overheden verschillende steunmaatregelen in ter ondersteuning van de ondernemingen en werkenden (zoals het moratorium op faillissementen, overbruggingsrecht voor zelfstandigen,...) om de crisismaanden door te komen. Eén van deze steunmaatregelen was de **tijdelijke werkloosheid Covid-19** (→ **Kader 1**) voor loontrekkenden, een versoepelde versie van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht.

De tijdelijke werkloosheid heeft een stabiliserende rol. Ze heeft enerzijds als doel de schok in het inkomensverlies te verzachten en anderzijds de personeelskosten van de ondernemingen tijdelijk te verminderen om op deze manier ontslagen en faillissementen te vermijden. Zo blijft de band tussen werkgever en werknemer behouden en gaat er geen knowhow verloren, zodat meteen terug opgestart kan worden bij een herneming van de activiteit.

Van deze steunmaatregel werd meteen massaal gebruik gemaakt. Voor de piekmaand april deed de RVA een uitbetaling voor meer dan 120 000 loontrekkende jobs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit komt overeen met 1/5 van het totale aantal loontrekkende jobs.

De tijdelijke werkloosheid wist zijn schokdempende rol goed te spelen volgens de meest recente statistieken. Volgens Goesaert et al. (2020) daalde de loontrekkende tewerkstelling in België met 0,8 % (ofwel 32 000 arbeidsplaatsen) tussen juni 2019 en juni 2020. Deze daling zou veel groter geweest zijn zonder steunmaatregelen.

* Aangezien tijdelijke werkloosheid een maatregel is ter ondersteuning van de loontrekkende tewerkstelling zullen sectoren met een hoog aandeel zelfstandigen in een vergelijking tussen sectoren hierdoor onderbelicht blijven. De impact van de Covid-19-crisis op de gehele Brusselse arbeidsmarkt (loontrekkenden en zelfstandigen) werd door het BISA besproken in de [Conjunctuurbarometer van het Brussels Gewest nr. 34](#).

Er zijn gewestelijke verschillen merkbaar in het gebruik van de tijdelijke werkloosheid. In volle lockdown maakten de Brusselse ondernemingen relatief minder gebruik van de maatregelen dan in de rest van het land. **Na het afbouwen van de verschillende gezondheidsmaatregelen vanaf mei** daalt het gebruik van tijdelijke werkloosheid tussen mei en augustus minder snel in de Hoofdstad dan elders. **De heropstart van de loontrekkende arbeidsmarkt in het Brussels Gewest lijkt dus langzamer dan deze in Vlaanderen en Wallonië. Hoe is deze tragere heropstart te verklaren?** Deze Focus beoogt deze vragen te beantwoorden.

In hoofdstuk 1 wordt voor de periode maart–november besproken hoe de genomen maatregelen ter bestrijding van het virus een impact hebben op het gebruik van tijdelijke werkloosheid in de drie gewesten. Hoofdstuk 2 bespreekt het gebruik van tijdelijke werkloosheid in het Brussels Gewest per sector tijdens de volledige lockdown in april. Hoofdstuk 3 legt uit waarom vanaf mei tot en met augustus de Brusselse loontrekkende tewerkstelling trager opstart. Welke werknemers in augustus nog tijdelijk werkloos waren, wordt behandeld in hoofdstuk 4. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 de impact van de maatregelen ter bestrijding van de tweede golf in oktober en november onder de loep genomen.

1. Tijdelijke werkloosheid Covid-19

Het beheer van het stelsel van tijdelijke werkloosheid gebeurt in België door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA). Via deze maatregel kunnen loontrekkenden, waarvan de uitvoering van de arbeidsovereenkomst tijdelijk geheel of gedeeltelijk geschorst is, een vervangingsuitkering ontvangen (RVA, 2020). Op deze manier blijft de band tussen de werknemer en werkgever behouden en kan er makkelijker heropgestart worden wanneer dit mogelijk of toegelaten is. Mogelijke redenen voor de toekenning van tijdelijke werkloosheid zijn:

- Economische redenen
- Slecht weer
- Technische stoornis
- Collectieve sluiting
- Staking of lock-out
- Overmacht

Tijdelijke werkloosheid wegens overmacht houdt in dat de uitvoering van de arbeidsovereenkomst onmogelijk wordt gemaakt door een onvoorziene gebeurtenis. Vanaf 13 maart 2020 tot en met 31 maart¹ 2021 wordt deze notie soepel geïnterpreteerd en werden alle vormen van tijdelijke werkloosheid omwille van het coronavirus (en de genomen maatregelen ter bestrijding ervan) beschouwd als tijdelijke werkloosheid Covid-19.

- De aanvraagprocedure werd vereenvoudigd met een éénmalige elektronische aanvraag.
- Werknemers dienden geen minimum aantal dagen gewerkt te hebben om recht te hebben op een uitkering.
- De uitkering van de RVA werd verhoogd naar 70 % (voorheen 65 %) van het gemiddeld begrensd maandloon van de werknemer, met een supplement van €5,63 per dag.

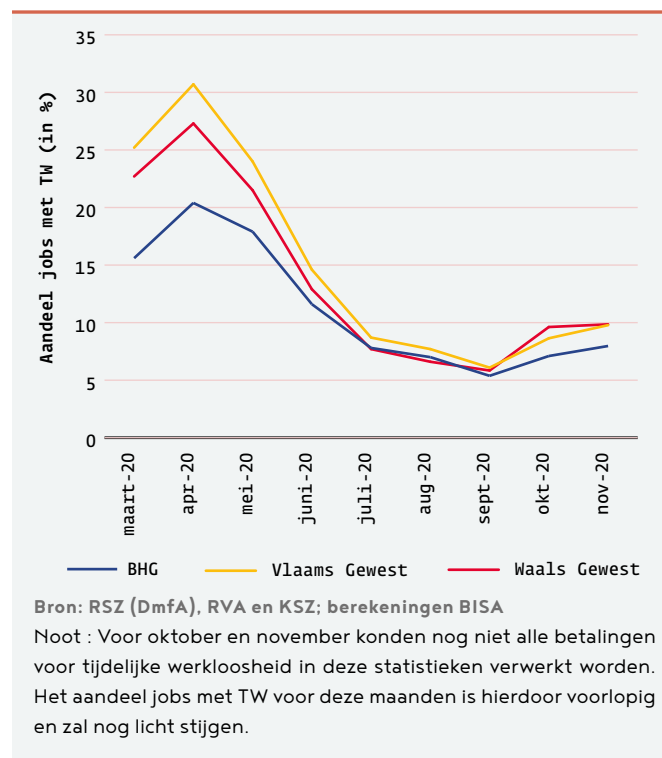
Tijdelijke werkloosheid Covid-19 kan niet aangevraagd worden voor statutaire ambtenaren, studenten en stagiairs.

1. Welke gewestelijke verschillen zijn er in het gebruik van tijdelijke werkloosheid?

In gans België werd er massaal gebruik gemaakt van tijdelijke werkloosheid tussen maart en november 2020. Er zijn toch verschillen merkbaar tussen de drie gewesten van het land, maar ook in de tijd.

In Grafiek ① valt te lezen dat **de ondernemingen in het Brussels Gewest tot de maand juni relatief minder gebruik maakten van tijdelijke werkloosheid dan deze gesitueerd in Vlaanderen of Wallonië**. De tijdelijke werkloosheid voor overmacht is een maatregel die vaker gebruikt wordt voor jobs met het arbeidersstatuut. Het gaat vaak om jobs die het niet toelaten om van thuis uit te werken. De Brusselse economie is een diensteneconomie en kent hierdoor een relatief laag aantal jobs met het arbeidersstatuut.

① MAANDELIJKSE EVOLUTIE VAN HET AANDEEL JOBS MET TIJDELIJKE WERKLOOSHEID (TW) IN DE LOONTREKKENDE TEWERKSTELLING NAAR PLAATS VAN TEWERKSTELLING (MAART-NOVEMBER 2020)

Een gelijktijdige analyse van grafiek ① met de tijdslijn in figuur ② toont duidelijk dat het gebruik van tijdelijke werkloosheid sterk afhankelijk is van de opeenvolging van genomen gezondheidsmaatregelen (zoals het sluiten van de horeca of winkels en het verplichte thuiswerk) en de daaropvolgende versoepelingen:

- De maatregel tijdelijke werkloosheid Covid-19 ging in op 13 maart 2020 en werd gedurende deze halve maand reeds gebruikt voor 16 % van de arbeidsplaatsen in Brussel². Het gebruik steeg in april (de eerste volledige maand met lockdown) tot 20 % ofwel één op vijf van de loontrekkende jobs in het Brussels Gewest (tegenover 31 % in het Vlaams Gewest en 27 % in het WaaIs Gewest voor die maand).
- Vanaf mei volgden de eerste fasen van de exitstrategie uit de lockdown en valt het gebruik van tijdelijke werkloosheid in het Brussels Gewest lichtjes terug tot 18 % van de Brusselse

loontrekkende tewerkstelling (een daling van 2,5 procentpunt). In de andere gewesten lijkt de terugkeer naar de werkvloer in mei echter groter. Het gebruik van tijdelijke werkloosheid valt in Vlaanderen terug met 6,6 procentpunt en in Wallonië met 5,8 procentpunt.

- In juni volgen nog meer versoepelingen van de maatregelen ter bestrijding van het virus met het heropenen van de horeca en de terugkeer van de kinderen naar de kleuter- en basisscholen. **De daling in het gebruik van tijdelijke werkloosheid ten opzichte van de voorgaande maand versnelt voor de drie gewesten, maar opnieuw het minst voor jobs in het Brussels Gewest.**
- In juli ligt het gebruik van de tijdelijke werkloosheid voor de drie gewesten op ongeveer hetzelfde niveau en zakt het onder de 10 % van het totale aantal jobs. Weet wel dat het gebruik van tijdelijke werkloosheid die maand historisch hoog blijft en veel hoger ligt dan na de financiële crisis (2009) of de aanslagen in Brussel (maart 2016–januari 2017), toen het gebruik van tijdelijke werkloosheid ook versoepeld werd.
- **Vanaf september werd de regelgeving over het gebruik van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht strenger, aangezien meer en meer sectoren de deuren terug mochten openen.** Het onderscheid tussen tijdelijke werkloosheid wegens overmacht en economische reden werd voor deze maand terug gemaakt. Enkel de ondernemingen in uitzonderlijk hard getroffen sectoren of uitzonderlijk hard getroffen ondernemingen³ mochten nog beroep doen op overmacht. Het aandeel jobs met tijdelijke werkloosheid (wegens overmacht en economische redenen) zakt voor de maand september tot 5 à 6 % afhankelijk van het gewest.
- In de herfst steeg het aantal besmettingen weer fors en de autoriteiten dienden in oktober en november weer in te grijpen met nieuwe maatregelen ter bestrijding van het virus (instellen van een avondklok, de sluiting van cafés, restaurants, culturele sites, sportzalen en zwembaden, telewerk dat terug de norm of zelfs verplicht wordt, de sluiting van niet-essentiële handelszaken en de niet-

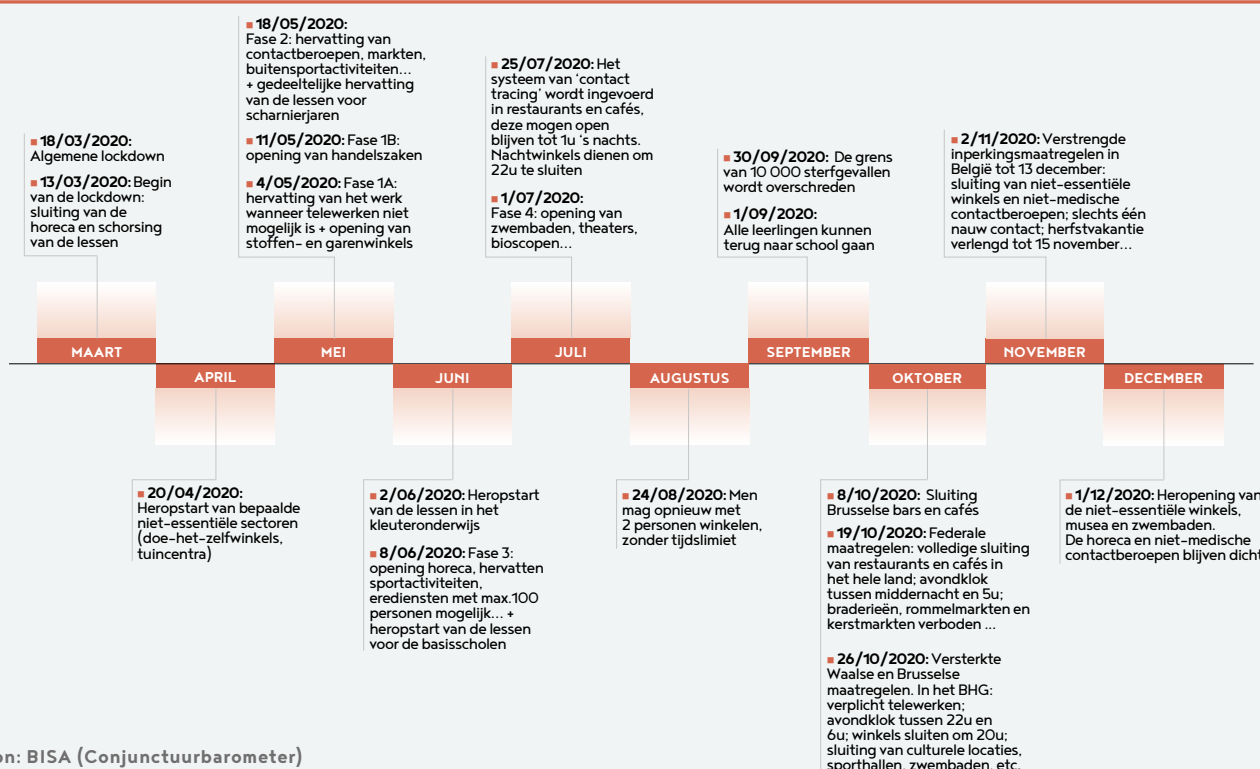
medische contactberoepen). Hierdoor werd ook beslist de versoepelde toepassing van tijdelijke werkloosheid vanwege overmacht weer in te voeren vanaf 1 oktober 2020 tot en met 31 maart 2021. **Dit heeft geleid tot een tweede opstoot in het gebruik van tijdelijke werkloosheid, hoewel deze minder groot is dan de vorige.** Volgens de eerste voorlopige gegevens stijgt het aandeel jobs met tijdelijke werkloosheid weer tot 10 % in Vlaanderen en Wallonië en tot 8 % in het Brussels Gewest.

2. Massaal gebruik van tijdelijke werkloosheid in de Brusselse schoonmaaksector, handel en horeca tijdens de volledige lockdown in april

Om de vraag waarom het gebruik van tijdelijke werkloosheid in het Brussels Gewest minder snel uitdooft te kunnen beantwoorden, dienen we rekening te houden met het gewicht van elke sector in de totale loontrekkende tewerkstelling. Hierdoor zal het gebruik van tijdelijke werkloosheid in kleinere sectoren of sectoren met een kleiner aandeel loontrekkenden in onderstaande analyse onderbelicht blijven.

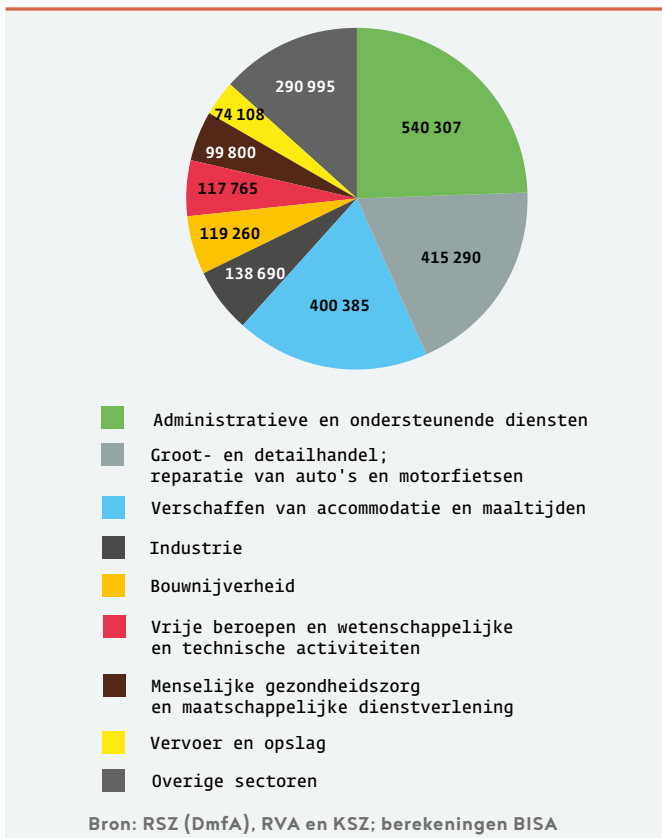
Voor de maand april werden meer dan 2 miljoen dagen tijdelijke werkloosheid uitbetaald voor jobs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Grafiek ③ toont dat drie sectoren massaal hun toevlucht namen tot tijdelijke werkloosheid tijdens de lockdown: **de administratieve en ondersteunende diensten (waaronder de schoonmaaksector), de groot- en detailhandel en verschaffen van accommodatie en maaltijden (horeca).** Samen staan deze drie sectoren in voor meer dan 60 % van het aantal uitbetaalde dagen voor jobs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, hoewel ze instaan voor minder dan een kwart van de jobs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

② TIJDLIJN MET DE BELANGRIJKSTE BELGISCHE MAATREGELEN TER BESTRIJDING VAN DE COVID-19-PANDEMIE

Bron: BISA (Conjunctuurbarometer)

3 AANTAL DAGEN TIJDELIJKE WERKLOOSHEID UITBETAALD VOOR JOBS IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST PER ACTIVITEITENSECTOR (APRIL 2020)

Met 540 307 dagen waarvoor een uitbetaling gebeurde, zijn de **administratieve en ondersteunende diensten** de sector die het meest gebruik maakte van de maatregel. Het is vooral de schoonmaaksector (die instaat voor de reiniging van kantoren, industriële reiniging en de tewerkstelling via dienstencheques) die vanwege de lockdown zijn taken niet meer kon uitvoeren. Enkel al deze groep telde in april 382 753 dagen tijdelijke werkloosheid⁴.

Ook ondernemingen in de **handel en horeca** zagen zich in april genoodzaakt werknemers gedurende meer dan 400 000 dagen tijdelijk werkloos te stellen. In deze maand waren zowel de niet-essentiële winkels als cafés en restaurants verplicht gesloten. Pas op 20 april mochten bepaalde niet-essentiële sectoren zoals doe-het-zelfwinkels en tuincentra terug de deuren openen.

Het aantal dagen tijdelijke werkloosheid in april ligt veel lager in de andere sectoren, ofwel omdat ze essentieel werden geacht, ofwel omdat ze minder arbeidsplaatsen voor loontrekkenden tellen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of omdat het sectoren zijn waar de overstap naar telewerk voor een groot aantal werknemers mogelijk was.

Hoewel de **industrie** en de **bouwnijverheid** slechts instaan voor een beperkt aandeel van de totale loontrekkende tewerkstelling in het Brussels Gewest, werden er voor april voor beide sectoren toch meer dan 100 000 dagen tijdelijke werkloosheid uitbetaald. Het gaat om twee sectoren waarvoor thuiswerk vaak niet mogelijk is en waarvoor de sociale afstandsmaatregelen vaak moeilijk toepasbaar zijn. Voor deze maand gebeurde er voor 57 % van de loontrekkende jobs in de Brusselse bouwsector een uitbetaling voor tijdelijke werkloosheid. Voor de Brusselse industrie is dit aandeel 50 %. Het cijfer van de industrie wordt zwaar beïnvloed door de groep "Vervaardiging en assemblage van motorvoertuigen".

2. Hoe tijdelijke werkloosheid meten?

De statistieken die in deze Focus gebruikt worden komen van:

- de **Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA)**, die verantwoordelijk is voor de uitbetaling van de uitkering voor tijdelijke werkloosheid;
- de **Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)**, die onder meer de gegevens beheert over het aantal arbeidsplaatsen voor loontrekkende tewerkstelling en de kenmerken van de tewerkstelling van zowel de werknemers als de ondernemingen;
- de **Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ)**, die het mogelijk maakt de gegevens over de uitbetalingen van de uitkeringen voor tijdelijke werkloosheid Covid-19 (afkomstig van de RVA) te koppelen aan deze over de arbeidsplaatsen (**DmfA-aangifte**) op het eind van het kwartaal bij de RSZ.

Deze koppeling van gegevens laat toe na te gaan waar de persoon in tijdelijke werkloosheid werkt, maar ook hoeveel dagen hij tijdelijk werkloos is, of hij arbeider of bediende is, in welke sector hij werkt, waar hij woont,...

De statistieken over de tijdelijke werkloosheid uit deze koppeling zijn snel beschikbaar, worden maandelijks bijgewerkt en bevatten gedetailleerde informatie over de ondernemingen (zoals activiteitssector en grootte van de onderneming) en de werknemer (zoals geslacht, leeftijd en statuut). Hierdoor is het een belangrijke en snel beschikbare indicator om de impact van de Coronacrisis op de Brusselse en Belgische arbeidsmarkt en economische activiteit te meten.

Twee indicatoren **naar plaats van tewerkstelling** worden in deze Focus gebruikt:

- Het **aandeel jobs met tijdelijke werkloosheid** in de totale loontrekkende tewerkstelling wordt gebruikt in de vergelijking tussen gewesten of sectoren. Van zodra voor de maand één (halve) dag tijdelijke werkloosheid wordt uitbetaald, wordt dit meegeteld. Voor de maand maart wordt dit percentage berekend aan de hand van het aantal loontrekkende jobs op 30 maart 2020. Voor de periode april-juni wordt dit percentage berekend op basis van het aantal loontrekkende jobs op 30 juni 2020 en voor de periode juli-november op basis van het aantal jobs op 30 september 2020.
- Om de evolutie over de maanden heen te evalueren, wordt gebruik gemaakt van **het aantal dagen tijdelijke werkloosheid waarvoor een uitkering werd ontvangen**. Deze is relevanter dan het aandeel jobs met tijdelijke werkloosheid om de evolutie op te volgen aangezien sommige werknemers vanaf mei deeltijds het werk konden hervatten en hierdoor slechts deeltijds tijdelijk werkloos waren.

Opmerking: De tijdelijke werkloosheid is een maatregel ter ondersteuning van de loontrekkende tewerkstelling. In een vergelijking tussen sectoren is de impact van de Covidcrisis op sectoren met een hoog aandeel zelfstandigen (zoals de bouwsector en de sector voor kunst, amusement en recreatie) via deze cijfers onderbelicht. Deze Focus behandelt enkel de loontrekkende tewerkstelling.

3. Vanaf de versoepelingen in mei blijft vooral in de Brusselse horeca de heropstart moeilijk

Na de piek in april evolueert de impact van de gezondheids crisis op de loontrekkende tewerkstelling verschillend naargelang de sector (4).

Meteen valt op dat het aantal dagen tijdelijke werkloosheid vanaf mei voor de horeca (in blauw) ver boven het aantal dagen in de andere sectoren blijft. Pas begin juni 2020 in Fase 3 van de exit strategie mochten de restaurants en cafés terug de deuren openen, maar onder extra gezondheidsmaatregelen. Zo diende de afstand tussen verschillende groepen van klanten verzekerd te zijn (waardoor minder klanten konden ontvangen worden) en dienden de zaken de contactgegevens van de klanten bij te houden voor eventuele contactopsporing achteraf. Ook volgden eind juli reeds opnieuw restricties voor de horeca met de sluiting van cafés en restaurants om 1u.

Binnen de Brusselse horeca is de evolutie verschillend voor de eet- en drankgelegenheden en het verschaffen van accommodatie:

- De **eet- en drankgelegenheden** omvatten meer dan 80 % van de loontrekkende jobs in de Brusselse horeca. De werknemers van cafés, traiteurs en restaurants hebben gedeeltelijk het werk kunnen hernemen en het aantal dagen tijdelijke werkloosheid daalde met 65 % tussen april en augustus.
- Voor de **hotelsector** daalde het aantal dagen tijdelijke werkloosheid slechts met 48 % en in augustus werd nog steeds voor 68 % van de jobs tijdelijke werkloosheid uitbetaald.

De Brusselse horeca blijkt ook harder getroffen door de Covid-19-crisis dan deze in de twee andere gewesten. Hoewel de horeca binnen elk gewest een gelijkaardig gewicht heeft in de loontrekkende tewerkstelling (3 à 4 % van de loontrekkende tewerkstelling)⁵, is **het gewicht van de Brusselse horeca in het gebruik van tijdelijke werkloosheid veel hoger dan bij de andere twee gewesten**. Zo werd in Brussel in augustus 33 % van het aantal uitbetaalde dagen tijdelijke werkloosheid uitbetaald voor een job in de horeca, waar dit slechts 14 % is voor het Vlaams Gewest en 12 % voor het Waals Gewest.

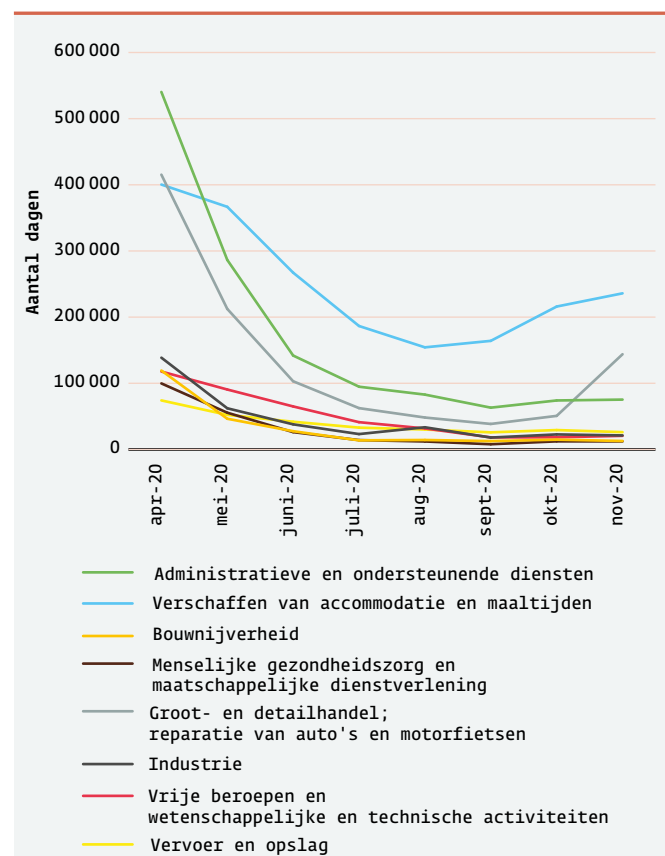
Er zijn verschillende redenen waarom de Brusselse horeca (meer dan de horeca in de twee andere gewesten) beroep moest blijven doen op tijdelijke werkloosheid:

- De helft van de loontrekkende jobs in het Brussels gewest worden ingevuld door personen die wonen in Vlaanderen of Wallonië. **Na mei bleven vele werknemers van thuis uit werken. Dit massale telewerk treft de Brusselse horeca, aangezien werknemers ook consumeren in de wijk waar ze werken.** Veel Brusselse restaurants, broodjeszaken en cafés hebben zich immers gevestigd in de buurt van grote kantoren en dit cliënteel blijft nu weg.
- **Het internationale toerisme viel stil en kwam ook in de zomer niet op gang.** De bezettingsgraad van de hotelkamers in het Brussels Gewest kende volgens de toeristische barometer van Visit.brussels sinds maart een vrije val en kwamen ook in de zomerperiode nooit boven

de 20 % uit, waar dit in 2019 gedurende het ganse jaar ver boven de 60 % bleef met pieken boven de 80 % in de zomer. Het gaat hier niet enkel om recreatief toerisme, maar ook om zakentoeerisme. Meer dan de helft van de overnachtingen in hotels in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn voor beroepsdoeleinden (conferenties, congressen en seminaries, ...). Deze werden vanaf maart geannuleerd of waar mogelijk virtueel georganiseerd. Het wegblijven van de toeristen heeft natuurlijk ook een effect op de omzetcijfers van de restaurants en cafés in toeristische wijken. In zijn geheel is de Brusselse economie meer afhankelijk van het internationale toerisme dan deze van de twee andere gewesten.

Het aantal dagen tijdelijke werkloosheid valt vanaf mei fors terug voor de **administratieve en ondersteunende diensten**. In augustus wordt meer dan de helft van de 83 584 dagen waarvoor werknemers uit deze sector gecompenseerd dienen te worden, uitgekeerd aan werknemers uit de schoonmaaksector. Er werd ook in de maand augustus nog veel van thuis gewerkt, waardoor de schoonmaak van de kantoren niet nodig was. Maar ook de werknemers van reisbureaus en reisorganisatoren telden in augustus nog een totaal van 9 684 dagen van tijdelijke werkloosheid.

4 AANTAL DAGEN TIJDELIJKE WERKLOOSHEID UITBETAALD PER MAAND VOOR JOBS IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST PER ACTIVITEITENSECTOR (APRIL-NOVEMBER 2020)

Bron: RSZ (Dmfa), RVA en KSZ, berekeningen BISA

Noot: Het gaat hier om de evolutie van de acht sectoren met het hoogste aantal dagen tijdelijke werkloosheid in april (samen 87 % van het totaal aantal dagen voor die maand). In november was er een opvallende stijging in het gebruik van tijdelijke werkloosheid in "Kunst, amusement en recreatie" (tot 29 313 dagen) en "Overige diensten" (tot 29 863 dagen), die dus niet zijn opgenomen in deze grafiek.

Hoewel de hierboven opgesomde redenen voor de horeca ook gelden voor de **handel** (veel telewerk en terugval toerisme) werd maand na maand minder gebruik gemaakt van de maatregel tot minder dan 50 000 uitbetaalde dagen in augustus.

Het aantal dagen tijdelijke werkloosheid hangt sterk af van de grootte van de sector in de tewerkstelling binnen het Gewest. Hierdoor geeft het niet altijd een goed beeld van de intensiteit van het gebruik van tijdelijke werkloosheid binnen een sector. Als we per sector het aandeel jobs met tijdelijke werkloosheid in augustus bekijken, blijkt ook hier de horeca het meest intensief gebruik te maken van de maatregel met 44 % van het totale aantal jobs. Voor de industrie gaat het in augustus ook nog om meer dan 26 % van het bestaande aantal jobs. Voor de administratieve en ondersteunende diensten gaat het om 17 %. Maar ook in de Brusselse **bouwsector** en de **kunst-, amusement- en recreatiesector** waren in augustus werknemers in 1 job op 10 tijdelijk werkloos.

4. Veel arbeiders en werknemers bij kleine ondernemingen zijn in augustus nog tijdelijk werkloos

Het profiel van de werknemers in tijdelijke werkloosheid en de grootte van de onderneming waarvoor ze werken wordt in tabel 5 vergeleken voor april en augustus.

Globaal genomen werd voor één job op vijf in het Brussels Gewest minstens 1 dag tijdelijke werkloosheid uitbetaald voor april. Dit

aandeel ligt iets lager voor vrouwen dan voor mannen en ook in augustus is dit zo.

Naar statuut van de werknemer is er wel een duidelijk verschil in het gebruik van tijdelijke werkloosheid. Waar er voor de helft van de loontrekkende jobs voor arbeiders voor de maand april een betaling is geweest, is dit bij de bedienden slechts 16 %. Ter herinnering, de tijdelijke werkloosheid wegens overmacht werd oorspronkelijk voor arbeiders ingesteld. Het gaat vaak om jobs die het niet toelaten om van thuis uit te werken. De Brusselse economie is een diensteneconomie en stelt hierdoor minder arbeiders te werk. Dit is een reden waardoor in april het totale aandeel jobs met tijdelijke werkloosheid in Brussel lager uitkomt dan in de andere gewesten. Opvallend is dat **voor augustus voor één vijfde van de jobs met een arbeidersstatuut nog steeds een betaling voor tijdelijke werkloosheid gebeurde**. Het gaat hier voornamelijk om jobs in de schoonmaaksector, de horeca (vooral bij restaurants en traiteurs) en de automobielsector.

Het valt op dat voor jongere werknemers vooral tijdens de eerste maanden meer gebruik werd gemaakt van de maatregel. Eén op drie loontrekkenden jonger dan 25 jaar ontving voor april een uitbetaling ter compensatie van tijdelijke werkloosheid. De horeca, handel, uitzendarbeid en de schoonmaaksector zijn sectoren in Brussel die veel jongeren tewerkstellen en net in deze sectoren werd de maatregel in april vaak gebruikt. In augustus lijkt het verschil kleiner te zijn geworden. Maar hier dient wel de opmerking gemaakt te worden dat **het totaal aantal jobs in het Brussels Gewest ingevuld door -25-jarigen daalde met 8 % tussen 31 maart en 30 september**. Voor de andere leeftijdscategorieën bleef het totale aantal jobs praktisch gelijk.

5 AANTAL EN AANDEEL JOBS IN HET BRUSSELS GEWEST MET TIJDELIJKE WERKLOOSHEID NAAR GESLACHT, STATUUT, LEEFTIJD EN GROOTTE VAN DE ONDERNEMING WAARIN DE WERKNEMER WERKT: APRIL EN AUGUSTUS 2020

	April 2020		Augustus 2020	
	Aantal jobs met tijdelijke werkloosheid	Aandeel TW in totaal aantal jobs	Aantal jobs met tijdelijke werkloosheid	Aandeel TW in totaal aantal jobs
Geslacht werknemer				
Mannen	62 499	21 %	22 228	7 %
Vrouwen	60 915	19 %	21 254	7 %
Statuut werknemer				
Arbeiders	61 541	50 %	24 951	21 %
Bedienden	61 873	16 %	18 531	5 %
Leeftijd werknemer				
<25 jaar	8 558	31 %	1 960	8 %
25-34 jaar	36 563	23 %	12 103	8 %
35-44 jaar	32 683	20 %	11 703	7 %
45-54 jaar	29 362	19 %	11 087	7 %
55 jaar en ouder	16 248	15 %	6 629	6 %
Grootte onderneming				
Minder dan 50 werknemers	53 247	38 %	19 878	14 %
50-199 werknemers	22 144	30 %	8 392	11 %
200-499 werknemers	18 529	30 %	4 786	8 %
500 en meer werknemers	29 494	9 %	10 426	3 %
Totaal	123 414	20 %	43 482	7 %

Bron: RSZ (DmfA), RVA en KSZ; Berekeningen BISA

Noot : Het aandeel jobs wordt voor april berekend ten opzichte van het totale aantal jobs op 31 maart 2020 en voor augustus ten opzichte het totale aantal jobs op 30 september 2020. Elke job waarvoor een betaling gebeurde voor tijdelijke werkloosheid voor de maand in kwestie, al is het maar voor één dag, wordt in de tabel beschouwd als een job met tijdelijke werkloosheid.

De tijdelijke werkloosheid wordt ook voornamelijk gebruikt in kleinere ondernemingen met minder dan 50 werknemers. In de kleine Brusselse ondernemingen werd in april voor 38 % van de arbeidsplaatsen gebruik gemaakt van de maatregel. Het gaat vaak om jobs bij een groot aantal kleine ondernemingen in zwaar getroffen sectoren als de handel en de horeca die op deze manier hun personeelskost konden verminderen. Ook in augustus waren de kleine ondernemingen nog steeds oververtegenwoordigd. De crisis heeft een grotere impact op deze kleine ondernemingen aangezien het voor hen ook moeilijker is om de sociale afstandsregels toe te passen en ze minder financiële reserves hebben.

5. De tweede golf van besmettingen zorgt ook voor een tweede opstoot in het gebruik van tijdelijke werkloosheid

Zoals in hoofdstuk 1 aangehaald leidde de tweede golf in de besmettingen, ook tot een tweede opstoot in het gebruik van tijdelijke werkloosheid. Net als tijdens de strikte lockdown van maart en april blijkt uit grafiek ① het aandeel jobs met tijdelijke werkloosheid in eerste instantie lager in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (8 % in november tegenover 10 % voor Vlaanderen en Wallonië).

In november staan deze drie sectoren in voor 72 % van het aantal dagen tijdelijke werkloosheid in Brussel. Uit grafiek ④ blijkt dat de evolutie in het gebruik van tijdelijke werkloosheid tijdens deze tweede golf toch erg verschilt voor deze sectoren:

- In september werd het gebruik van de tijdelijke werkloosheid verstrengd, maar laat de **horeca** nog een lichte stijging in het aantal dagen optekenen. De hotelsector mocht als uitzonderlijk hard getroffen sector nog wel gebruik maken van de maatregel. Vanaf oktober dienden cafés en enkele weken later restaurants terug te sluiten en werd telewerk weer de norm of verplicht. Het gebruik van tijdelijke werkloosheid in de horeca schoot hierdoor weer de hoogte in. Voor de maanden oktober en november steeg het aantal dagen tijdelijke werkloosheid in de sector met respectievelijk 32 % en 9 % ten opzichte van de maand ervoor. Volgens de voorlopige cijfers van november werden zo voor deze maand weer 235 958 dagen tijdelijke werkloosheid uitbetaald. Begin 2021 mochten de restaurants en cafés nog steeds de deuren niet openen en gezien de huidige gezondheidssituatie en het nog steeds gelden van de in hoofdstuk 3 aangehaalde redenen voor het langzamer heropstarten van de sector, kan verwacht worden dat de Brusselse horeca tot 31 maart 2021 de voornaamste gebruiker van de tijdelijke werkloosheidsmaatregel in het Brussels Gewest zal blijven.
- De sluiting van niet-essentiële winkels in november zorgt voor een forse stijging van het aantal dagen tijdelijke werkloosheid in de **handel** tot 143 907 jours (+ 128 % ten opzichte van het aantal dagen in oktober). Vanaf 1 december mochten de niet-essentiële handelszaken terug openen en mag verwacht worden dat het gebruik in tijdelijke werkloosheid zal dalen voor deze sector, zeker aangezien het gebruik van tijdelijke werkloosheid ook fors daalde na de heropening van de winkels na de eerste lockdown.
- De **administratieve en ondersteunende diensten** laten in feite geen tweede golf in het gebruik van tijdelijke werkloosheid optekenen en het aantal dagen tijdelijke werkloosheid blijft steeds onder het niveau van augustus.

Conclusie

De Brusselse ondernemingen maakten minder gebruik van tijdelijke werkloosheid dan deze in de andere gewesten tijdens de strikte lockdown in de lente van 2020. De terugkeer naar het werk na de eerste versoepelingsmaatregelen bleek daarentegen voor hun werknemers moeilijker. Dit is vooral het geval in de horeca en in mindere mate de handel en de schoonmaaksector.

De vraag in de horeca en handel verschilt in Brussel ten opzichte van de twee andere gewesten en lijdt meer onder de genomen maatregelen ter bestrijding van het virus. Normaal is immers het cliënteel van de Brusselse handel en meer nog van de horeca veel groter dan enkel de inwoners van het Brussels Gewest. Maar dit is sinds maart niet meer het geval, omdat verschillende gezondheidsmaatregelen werden genomen om de verplaatsingen van personen te beperken.

De vraag in deze sectoren (en zeker in de Brusselse horeca) is, meer dan in de andere twee gewesten, afhankelijk van het internationale toerisme en pendelaars:

- het internationale toerisme (zowel recreatief als voor zaken) is sinds maart 2020 quasi volledig stilgevallen;
- het massale gebruik van telewerk (soms verplicht) betekent dat werknemers zich niet meer naar hun werkplaats begeven. Hierdoor consumeren de werkenden niet meer in de Brusselse wijken waar ze werken.

De economische activiteit heeft dus moeite om te hernemen in sommige sectoren en in augustus waren vele loontrekkenden nog steeds tijdelijk werkloos. Het aandeel arbeidersjobs met tijdelijke werkloosheid was opvallend hoger dan dit voor bedienden. Ook bleek het nog steeds relatief meer gebruikt te worden in kleine ondernemingen dan in grote ondernemingen.

Met het ingaan van de herfst heeft België een tweede golf van de Covid-19-epidemie ondergaan, waarbij een gedeeltelijke lockdown werd opgelegd, maar ook opnieuw versoepelingen in de voorwaarden voor toegang tot tijdelijke werkloosheid. Hoewel er minder gebruik werd gemaakt van de maatregel dan tijdens de lockdown in de lente, zijn toch weer de Brusselse horeca en in mindere mate de handel de voornaamste gebruikers. Tijdelijke werkloosheid Covid-19 zal zeker van kracht zijn tot eind maart 2021. Maar aangezien de bovenstaande onderliggende redenen nog steeds gelden, mag verwacht worden dat het gebruik van tijdelijke werkloosheid in voornamelijk de horeca, maar ook de handel, begin 2021 weer trager zal uitdoven in het Brussels Gewest. Zelfs zonder restrictieve gezondheidsmaatregelen zal het nog even duren voor deze sectoren terug op volle kracht zullen hernemen. Er kan verwacht worden dat er meer van thuis uit gewerkt zal worden dan voor de crisis, het internationaal toerisme zal niet meteen terug volledig hernemen en het is niet duidelijk hoe snel mensen terug kunnen of willen uitgaan, winkelen,... als voorheen. Dit maakt dat het hier gaat om sectoren en arbeidsplaatsen in gevaar, waarvoor tot op heden nog steeds niet duidelijk is wanneer deze terug het activiteitsniveau van 2019 zullen bereiken.

Bibliografie

- BISA, 2020. *Conjunctuurbarometer van het Brussels Gewest, Speciale Covid-19-editie, Herfst 2020*. Conjunctuurbarometer van het Brussels Gewest nr. 34.
- GOESAERT T., VANDEKERKHOVE T., VETS P. & STRUYVEN L., 2020. *Arbeidsmarktdynamiek in België en in de gewesten*. Dynam-Reg Release 2020. HIVA-KU Leuven.
- RVA, 2020. *Infoblad E1, Tijdelijke werkloosheid - Covid 19 (coronavirus) van 13.03.2020 t.e.m. 31.08.2020, van 01.09.2020 t.e.m. 30.09.2020 en van 01.10.2020 t.e.m. 31.03.2021*.
- RVA, 2020. *Infoblad E2, Tijdelijke werkloosheid Covid-19 overgangsmaatregelen*.
- VISIT.BRUSSELS, 2020. *Toeristische barometer van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*.

Glossarium

Bezettingsgraad van hotelkamers

Het aandeel bezette hotelkamers ten opzichte van het aantal beschikbare kamers (in hotels die open bleven).

Dmfa-aangifte

Multifunctionele tewerkstellingsaangifte doorgegeven door de werkgevers aan de RSZ. Ze bevat loon- en arbeidstijdgegevens, maar ook persoonsgegevens van de werknemer. Op basis van deze aangifte kan de RSZ zijn statistieken opmaken.

Job

Wordt hier gebruikt als synoniem voor arbeidsplaats. Het gaat om de telling van alle loontrekkende werknemers op het einde van het kwartaal. Werknemers tewerkgesteld bij verschillende werknemers worden meermaals geteld.

Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid (KSZ)

Deze overheidsinstelling heeft onder meer als opdracht het machtigen, organiseren en leiden van gegevensuitwisseling tussen verschillende instellingen van de sociale zekerheid.

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA)

Federale overheidsinstelling die onder meer verantwoordelijk is voor de ondersteuning van het behoud van de contractuele band tussen werkgevers en werknemers via het stelsel van tijdelijke werkloosheid.

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)

De federale overheidsinstelling die onder meer verantwoordelijk is voor het innen van werkgevers- en werknemersbijdragen voor loontrekkende tewerkstelling. Op basis van de aangiften kan deze instelling statistieken opmaken over de loontrekkende tewerkstelling.

Noten

1. Met uitzondering van de maand september 2020 zoals uitgelegd wordt in hoofdstuk 1.
2. In deze Focus wordt "Brussel" steeds gebruikt als aanduiding voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
3. Uitzonderlijk hard getroffen sectoren zijn onder andere de socio-culturele sector, het hotelbedrijf, de bioscopen, het luchtvervoer van personen en de touringcars. Uitzonderlijk hard getroffen ondernemingen hebben tijdens het tweede kwartaal voor één vijfde van de aan de RSZ aangegeven dagen tijdelijke werkloosheid gekend voor hun werknemers.
4. Hierbij dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat de werknemers in deze sector administratief ingeschreven zijn in een onderneming in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar niet noodzakelijk binnen het gewest tewerkgesteld zijn.
5. Volgens de regionale rekeningen van het Instituut voor de Nationale Rekeningen voor het jaar 2018.

WETENSCHAPPELIJKE COÖRDINATIE

Astrid Romain

LEESCOMITÉ

Aina Astudillo Fernandez, Mourad De Villers (view.brussels), Amynah Gangji, Mattéo Godin, Nicolas Muylle (view.brussels), Marleen Senders (view.brussels)

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Astrid Romain – BISA

©2021 Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alle rechten voorbehouden.